

1. A könyvtárügy egészében és a szakirodalmi tájékoztatásügyben – jóval határozottabban, mint az eddigi hasonló megmozdulások tették – a konferencia *kijelölte a fejlesztési hangsúlyokat*. Ebből a mi szempontunkból az a legfontosabb, hogy igencsak az első helyek egyikére került a nemzeti könyvtárak és az országos feladat körű szakkönyvtárak (köztük a legfontosabb egyetemi könyvtárak) állományi, műszaki, szolgáltatási és személyi fejlesztésének a kérdése. Ennek indoklása két oldalról is megtörtént. A konferencia egyfelől azt húzta alá a könyvtárak szóban forgó mezőnyével kapcsolatban, hogy mivel a hazai szakirodalmi tájékoztatási szolgáltatások bázisa mindenekelőtt bennük található, ezt a bázist a növekvő igényeknek megfelelően az elkövetkező években is gazdagítani kell, s nem pedig elszegényedésre ítélni. Másfelől az is hangot kapott, hogy ezek az állományok elsődleges előfeltételei azon állampolgári jog realizálásának, hogy mindenki hozzáférhessen a számára szükségessé vált irodalomhoz.
  2. Az eddigi jogszabályi alapokon *el kell érni, hogy a könyvtárügy és a szakirodalmi tájékoztatásügy igazi rendszerré váljék*. Ennek jegyében növelni kell az egyes intézmények egymáshoz való igazodó képességét, támogatni kell a kölcsönösen előnyös kooperációt, étellel – munkával és szolgáltatásokkal – kell megtölteni mindazokat az „alakzatokat”, amelyeket a könyvtárügyi alapjogszabályok az együttműködés kereteiként tűztek ki. Mindennek az a megkövetelt vonzata, hogy a hierarchia különféle szintjein álló intézmények egymásról jobban tudva és egymásra erőteljesebben támaszkodva lássák el feladataikat. Az ehhez szükséges előfeltételek között a konferencia – mint szervező erő is – a műszaki előrehaladást, főként a számítástechnika és a mikrográfia alkalmazásában való átfogó előrelépést sorolta az első helyre.
  3. Mint minden emberi szervezet, így a könyvtár- és szakirodalmi tájékoztatásügy is hajlamos a könnyebb ellenállás vonalán haladni, – ha hagyják. Az elmúlt évtized egyik kellemetlen tapasztalata éppen az volt, hogy sok tekintetben hagyták, ami azután szükségképpen vezetett el a konferencián sokat bírált autarchikus törekvésekhez, átfedésekhez, no meg a „fehér foltokhoz”. Ebből kiindulva helyezett igen nagy súlyt a konferencia *a felügyelet valamennyi válfajának az erősítésére, mindenekelőtt az ágazati és a szakfelügyeletre*. E két utóbbi szakmai jellegű felügyeletnek sokkal intenzívebben, mint bármikor máskor, jelen kell lennie az ügy egészében: irányítania, ösztönöznie és – esetenként – korrigálnia kell fejlődését.
- A „vezető könyvtárak fejlődésének preferálása + érdemi kooperáció + megerősödött felügyelet”-formula – megítélésem szerint – lehet három olyan pillére az ügy jövő felé vivő „sinjeinek”, amelyen szolgáltatásaink „vonatai” gyorsabban haladhatnak majd át napjaink nehézségei fölött.

A konferencia e gyors értékelését és értelmezését bizonyára számos megbízhatóbb, alaposabb értékelés és értelmezés követi majd. Ám most nem a „tanító hivatali” funkció a legfontosabb, hanem a cselekvés. Már ma is, holnap is és minden holnapot követő holnapután is.

fti

A Magyar Unesco Bizottság munkaterve és akcióprogramja 1981–1983

Elkészült a *Magyar Unesco Bizottság munkaterve és akcióprogramja 1981–1983* c. dokumentum, amely rövid bevezető után ismerteti a Nemzeti Bizottság fő feladatait, kapcsolatait más országok nemzeti bizottságaival, majd részletezi, hogy az egyes tudományterületeken milyen programokba, tevékenységi körökbe kapcsolódik bele Magyarország, ill. hogyan koordinálja a Nemzeti Bizottság ezt a részvételt.

A kiemelt tudományterületek a következők: nevelésügy, természettudomány, társadalomtudomány, kultúra és kommunikáció. Külön fejezet tartalmazza az Unesco Általános Információs Programja hazai végrehajtásának munkatervét, amelyet a Magyar Unesco Bizottság Általános Információs Program Albizottsága irányít.

A továbbiakban közreadjuk az Albizottság 1981. január 30-i ülésén elfogadott munkatervét (1. melléklet) és az Albizottság névsorát (2. melléklet).

A dokumentum végül a Magyar Unesco Bizottság tájékoztatási tevékenységéről számol be.

Próhle Éva

1. melléklet

10. ÁLTALÁNOS INFORMÁCIÓS PROGRAM

Szerzői Jog

10.1 A Szerzői Jogvédő Hivatallal együttműködve továbbra is közreműködünk az Unesco szerzői jogi programjának megvalósításában.

10.2 Biztosítani kívánjuk részvételünket a fontosabb konferenciákon, szakértői értekezleteken:

- a Szerzői Jogi Kormányközi Bizottság ülése (1981);
- kormányzakértői értekezlet a számítógépek és más eszközök használatából adódó szerzői jogi problémákról (1982);
- kormányzakértői értekezlet a folklór védelmével kapcsolatos szerzői jogi kérdésekről (1981, 1982);
- kormányzakértői értekezletek olyan művészeti és tudományos alkotásokkal kapcsolatos szerzői jogi kérdésekről, amelyek szerzői jogvédelme már lejárt (1982, 1983);

- a WIPO-val közösen megrendezésre kerülő konzultatív tanácskozás a fejlődő országok részére hozzáférhető szerzői jogvédelem alatt álló művekről (1981, 1983);
- a különböző művek, alkotások használatából adódó visszaélésekről rendezett tanácskozásokon.

Információs rendszerek és szolgáltatások

Továbbra is részt kívánunk venni a már korábban megkezdődött tevékenységekben.

10.3 Szorgalmazzuk az Általános Információs Programról, az UNISIST-ről szóló hazai tájékoztatás fejlesztését, valamint az UNISIST keretében kidolgozott elvek, információs módszerek szélesebb körű hazai hasznosítását.

10.4 A hazai szakemberek bevonásával együttműködünk az Unesco-val kapcsolatban álló nem kormányzati nemzetközi szervezetek nemzeti bizottságaival, illetve képviselőivel.

10.5 Az Országos Széchényi Könyvtár szakembereinek közreműködésével részt veszünk az Időszaki Kiadványok Adatait Nyilvántartó Nemzetközi Számítógépes Rendszer (ISDS) tevékenységében és biztosítjuk részvételünket az évenkénti Igazgató Tanácsi üléseken és a kétvétenként rendezendő közgyűléseken.

10.6 A Könyvtártudományi és Módszertani Központ bevonásával részt veszünk a dokumentációs kutatásokkal foglalkozó ISORID Programban.

10.7 Az OMFB, az OMKDK, a SZÁMOK és az OOK közreműködésével részt veszünk annak az Unesco-UNDP alprojektnek a végrehajtásában, amely a tudományos és műszaki információs szakemberek képzésével foglalkozik.

10.8 Az Országos Levéltár szakemberei közreműködnek a Balkán történeti forrásait gyűjtő akciókban.

10.9 Az MTA Könyvtárának szakemberei készek folytatni részvételüket a nemzetközi terminológiai rendszer kidolgozását célzó munkálatokban.

10.10 Az OMKDK közreműködésével kezdeményezzük valamely fejlődő ország UNISIST közvetítő pontjával (focal points) a folyamatos és rendszeres tapasztalatcserét és tanácsadási kapcsolat létesítését.

10.11 Az Unesco támogatásával az OMKDK kész létrehozni illetve üzemeltetni az információs szakemberképzés korszerű, nem könyv jellegű oktatási és szemléltető anyagainak clearing-house-át.

10.12 Az Unesco érdeklődése esetén az OMKDK felajánlja a hazánkban tanuló fejlődő országbeli (főleg vietnami) egyetemi hallgatók információfelhasználói alapképzését végző modell-kísérlet tapasztalatait, és vállalja a Magyarországon diplomát szerzett, hazájukba visszatért szakemberek szakirodalommal történő időszakos ellátását.

10.13 Az OMKDK felajánlja, hogy az 1981-ben kezdődő szakkönyvtárkezelői (technikusi) tanfolyam korszerű oktatási és szemléltető anyagait – az Unesco által kívánt változtatásokkal – a fejlődő országok hasonló képzése céljára hozzáférhetővé teszi, illetve átdolgozza.

10.14 Az OMKDK – elsősorban az OSZK-val és más illetékes hazai intézményekkel együttműködve – felajánlja részvételét a tudományos és műszaki információs szabványok alkalmazásának helyzetével, eredményeivel és akadályaival kapcsolatos nemzetközi áttekintés megszervezésében illetve elkészítésében.

10.15 Az Unesco érdeklődése esetén szakértőink bevonásával közreműködünk az új és megújítható energiaforrások információs rendszerének kialakításával foglalkozó programban.

10.16 Az Országos Levéltár szakemberei készek közreműködni az Unesco RAMP programjának tevékenységében.

10.17 Javasolni fogjuk szakértőink részvételét az alábbi Unesco értekezleteken és szimpóziumokon:

- nemzetközi információs politikák elemzése és értékelése (1981, 1982);
- adatinformációs problémák (1981);
- nemzetközi szimpózium az információs technológiákról (1982);
- az IFLA-val közösen megrendezésre kerülő világkonferencián a kiadványokhoz való általános hozzáférhetőségről (1981).

10.18 A tervidőszakban az Unesco megbízásából és támogatásával az alábbi rendezvényre kerül sor Magyarországon:

- nemzetközi szeminárium az információ szabványosítási kérdéseiről, melyet az OSZK közreműködésével az OMKDK szervez (1981).

Statiztika

Továbbra is részt veszünk a már korábban megkezdett tevékenységekben:

10.19 A Központi Statisztikai Hivatallal együttműködve rendszeresen küldjük az Unesco-nak a Szervezet kiadványaiban való megjelentetés céljából az oktatás, a tudomány, a kultúra és a tájékoztatás hazai adatait.

10.20 Részt veszünk a nevelési, tudományos, kulturális és kommunikációs adatok egységesítésével és összehasonlíthatóságával foglalkozó programban.

10.21 Részt veszünk a kulturális statisztika rendszerét megalapozó módszertani munkák előkészítésében és kipróbálásában.

10.22 Szakértőink bevonásával felajánljuk közreműködésünket az iskolán kívüli és a felnőttoktatás statisztikájának módszertani továbbfejlesztését szorgalmazó programban.

10.23 Az Unesco érdeklődése esetén közreműködünk a tudomány és technika statisztikájára vonatkozó kézikönyv véleményezésében.

10.24 Magyar szakértők részt vesznek az EGB és az Unesco által közösen megrendezésre kerülő kormányzati értekezleteken az oktatás, a kultúra, a tudomány és a technika statisztikájának módszertani kérdéseiről (1981, 1982, 1983 Genf).

10.25 Javasolni fogjuk szakértőink részvételét az alábbi Unesco értekezleteken:

- szakértői értekezlet az oktatásra és képzésre vonatkozó adatgyűjtés módszertanáról (1983, Párizs);
- a kulturális statisztikai rendszer létrehozására alakult munkacsoport első ülése (1981, Párizs);
- szakértői értekezlet a könyvkiadás és az újságok statisztikájának nemzetközi egységesítésére vonatkozó ajánlás revíziójáról (1981, Párizs).

2. melléklet

A Magyar Unesco Bizottság Általános Információs
Program Albizottságának névsora

- Berényi Istvánné főelőadó (KüM Nemzetközi Szervezetek Főosztálya, 1394 Bp. Pf. 423.)
- Borsa Iván ny. főigazgatóhelyettes (Országos Levéltár, 1250 Bp. Pf. 3.)
- dr. Braun Tibor igazgatóhelyettes (MTA Könyvtára, 1054 Bp. Akadémia u. 2.)
- dr. Dúzs János általános főigazgató-helyettes (Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, 1428 Bp. Pf. 12.)
- Erdész Tiborné osztályvezető (KSH, 1024 Bp. Keleti Károly u. 5–7.)
- Ficsor Mihály főigazgató (Szerzői Jogvédő Hivatal, 1051 Bp., Vörösmarty tér 1.)
- dr. Gágyor Pál vezérigazgató (KG Informatik, 1051 Bp., Arany J. u. 24.)
- dr. Gál Andorné főosztályvezető (AGROINFORM, 1253 Bp. Pf. 15.)

- Juhász Jenő osztályvezető (Művelődésügyi Minisztérium, Könyvtári Osztály, 1884 Bp. Pf. 1.)
- dr. Lázár Péter ny. főigazgató (1053 Bp., Veres Pálné u. 4–6.)
- Pártos Judit osztályvezető (Központi Statisztikai Hivatal, 1024 Bp., Keleti K. u. 5–7.)
- Rózsa György főigazgató (MTA Könyvtára, 1054 Bp. Akadémia u. 2.)
- dr. Székely Sándor igazgató (Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár, 1088 Bp., Szentkirályi u. 21.)
- Szilvassy Zoltánné osztályvezető (Országos Széchényi Könyvtár, 1088 Bp., Múzeum krt. 14.)
- Tiszai István igazgató (Építésügyi Tájékoztatási Központ, 1400 Bp. Pf. 83.)
- dr. Varga János főigazgató (Országos Levéltár, 1250 Bp. Pf. 3.)
- Vályi Gábor igazgató (Országgyűlési Könyvtár, 1357 Bp. Pf. 3.)
- Zirc Péter főigazgatóhelyettes (Országos Széchényi Könyvtár, 1827 Bp.)
- dr. Zsidai József igazgató (Nehézipari Egyetem Műszaki Központi Könyvtára, Miskolc, 3515 Egyetemváros)

TÁJÉKOZTATÁS ALTALÁBAN

Ausztrália könyvtár- és információs politikája

Az elmúlt húsz évben Ausztrália könyvtári és információs rendszere dinamikusan fejlődött, és ma már – minden földrajzi hátrány ellenére – kielégítőnek nevezhető. Sőt, elmondható, hogy Ausztrália elkerülte az amerikai és nyugat-európai könyvtár- és információs politika néhány jellegzetes hibáját, mint pl. a könyvtárosok és információs szakemberek különválását, a könyvtárközi kooperáció kiépítenlenségét. Jó vezetéssel és előrelátó tervezéssel sikerült megvalósítani a *könyvek és – részben – a folyóiratok bibliográfiai ellenőrzését*, valamint egy olyan *kítűnő központi katalógust, mely vetekszik a nyugat-európai és az amerikai rendszerekkel*.

Remélhetőleg Ausztrália jó ütemű fejlődése e téren a jövőben is folytatódik, mert a könyvtárügy teljes korszerűsítése még sok erőfeszítést igényel. Vonatkozik ez a könyvtárak kooperációjára, amely az ország egyes részeinek elszigetelt volta miatt itt különösen fontos, és szükségessé teszi a könyvtári és információs szolgáltatások tervszerű koordinálását.

Az ország hagyományából következik, hogy a nem-

zetközösségi kormányzat nem érdeklődik elég aktívan sem az oktatás-, sem a könyvtárügy iránt. 1976/77-ben az összes központi költségvetési kiadás 16,3%-át (kb. 5 milliárd dollár) fordították oktatási és egyéb művelődési célokra. Hogy ebből milyen mérvű támogatást élveztek a könyvtári és információs szolgáltatások, nem tudni, miután az adat bontása nem áll rendelkezésre.

Nyilvánvaló, hogy a színvonalas könyvtári és információs szolgálat előfeltétele egy jól működő hálózat. Ausztráliában is felvetődött a kérdés: milyen szerv készítse el ehhez a programot? Végül is az *Australian Advisory Council on Bibliographical Services (AACOBS – Bibliográfiai Szolgáltatások Ausztráliai Tanácsadó Testülete)* – vállalkozott rá. Ez a tennivalókkal bőven megtűzdelte programtervezet főleg a *Scientific and Technological Information Services Enquiry Committee (STISEC – Tudományos és Műszaki Információs Szolgáltatások Bizottsága)* 1973. évi jelentését vette alapul.

Sajnos, egyelőre nem sok jel mutat arra, hogy a nemzetközösségi kormány komolyan foglalkoznék vele,